ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
UZAKTAN EĞİTİM MERKEZİ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Matematik Bölümü
Dijital Ders Platformu

Süreklilik

Dr. Öğr. Üyesi Ergin BAYRAM

Temel Bilim Dersleri Matematik 101-103

Süreklilik

Tanım: $f: A \to \mathbb{R}$ bir fonksiyon, $x_0 \in A$ olsun. $\lim\limits_{x \to x_0} f(x) = f(x_0)$ oluyorsa f fonksiyonuna x_0 noktasında süreklidir denir.

O halde f in x_0 da sürekli olması için

1) f, x_0 da tanımlıdır,

2) $\lim\limits_{x \to x_0} f(x)$ vardır,

3) $f(x_0)$ ile $\lim\limits_{x \to x_0} f(x)$ eşittir

şartlarının sağlanması gerekir.

Eğer f fonksiyonu tanım kümesindeki her noktada sürekli ise f e sürekli fonksiyon denir.

Uyarı: $D_f = [a,b]$ ise $x=a$ ve $x=b$ de süreklilik için a da sağ, b de sol limitlere bakılır.

f, x_0 da süreklidir $\Leftrightarrow$ Her $\varepsilon > 0$ için $|x - x_0| < \delta$ olduğunda $|f(x) - f(x_0)| < \varepsilon$ olacak şekilde $\delta > 0$ sayısı vardır.

Örnek: $f: [0,5] \to \mathbb{R}$ fonksiyonunun grafiği aşağıda verilmiştir.

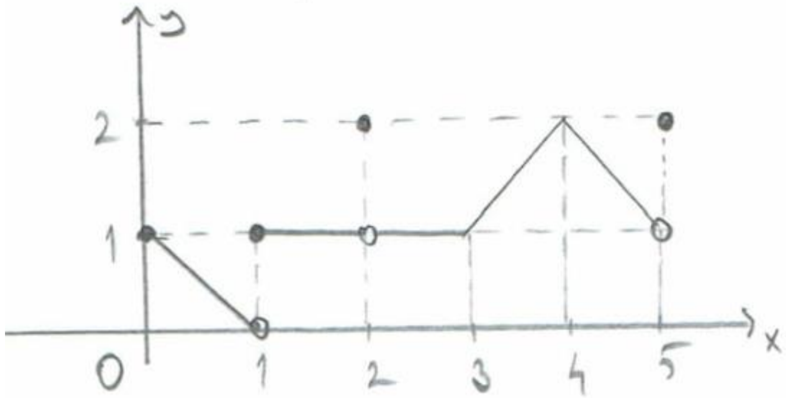

$\lim_{x \to 0^+} f(x) = f(0) = 1 \Rightarrow f$, $x = 0$ da sürekli

$x_0 \in (0,1)$ için $\lim_{x \to x_0} f(x) = f(x_0) \Rightarrow$ sürekli

$x = 1$ de sağ ve sol limitler farklı olup limit yoktur $\Rightarrow$ $x = 1$ de sürekli değil

$x_0 \in (1,2)$ için $\lim_{x \to x_0} f(x) = f(x_0) \Rightarrow$ sürekli

$x = 2$ için $\lim_{x \to 2} f(x) = 1 \neq 2 = f(2) \Rightarrow$ sürekli değil.

$x_0 \in (2,5)$ için $\lim_{x \to x_0} f(x) = f(x_0) \Rightarrow$ sürekli

$\lim_{x \to 5^-} f(x) = 1 \neq 2 = f(5) \Rightarrow$ sürekli değil.

Tanımı: $f: A \to \mathbb{R}$ bir fonksiyon, $a, b \in A$ olsun.

$\lim_{x \to a^+} f(x) = f(a) \Rightarrow f$ fonksiyonuna a noktasında sağdan sürekli,

$\lim_{x \to b^-} f(x) = f(b) \Rightarrow f$ fonksiyonuna b noktasında soldan sürekli denir.

Uyarı: $f: A \to \mathbb{R}$ bir fonksiyon olsun. f in bir $c \in A$ noktasında sürekli olması için

c iç nokta ise ($A = [a,b]$ ve $c \in (a,b)$ gibi) f in c de hem sağdan hem soldan sürekli

c uç nokta ise ($A = [a,b]$ ve $c = a$ veya $c = b$ gibi) f in c de sağdan veya soldan sürekli olması gerekir.

Uyarı: f bir polinom ise her $c \in \mathbb{R}$ için $\lim_{x \to c} f(x) = f(c)$ olduğundan f c de süreklidir. $c \in \mathbb{R}$ keyfi olup f, $\mathbb{R}$ de süreklidir.

Teorem: 1) f ve g fonksiyonları x_0 noktasında sürekli ise $f \mp g$, $f \cdot g$, cf (c sabit), $f^{r/s}$ fonksiyonları da x_0 da süreklidir. $g(x_0) \neq 0$ ise $\frac{f}{g}$ de x_0 da süreklidir.

2) f x_0 da, g ise $f(x_0)$ sürekli ise $g \circ f$ de x_0 da süreklidir.

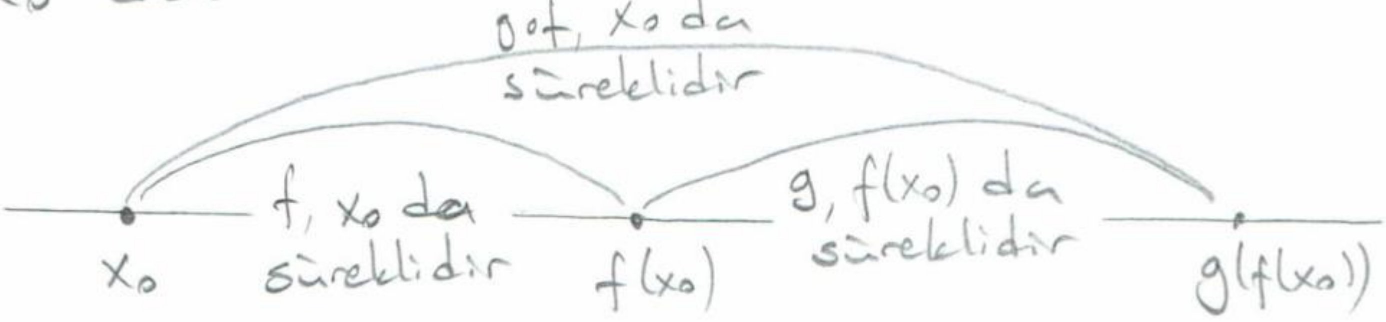

Örnek: Rasyonel fonksiyonlar tanımlı olduğu her noktada süreklidir. Çünkü $P(x)$ ve $Q(x)$ birer polinom olmak üzere sürekli olacağından $\frac{P(x)}{Q(x)}$ tanımlı olduğu yani $Q(x) \neq 0$ olan her noktada süreklidir.

Örnek: Mutlak değer fonksiyonu süreklidir.

$f(x)=|x| \Rightarrow$ $x>0 \Rightarrow f(x)=x$ polinom olup sürekli

$x<0 \Rightarrow f(x)=-x$ " " "

$x=0 \Rightarrow \lim_{x\to 0} f(x) = \lim_{x\to 0} |x| = 0 = f(0) \Rightarrow x=0$ da sürekli

Örnek: Trigonometrik fonksiyonlar tanımlı oldukları her noktada süreklidir.

Örnek: $y=\sqrt{x^2+2x+3}$ fonksiyonunun tanım aralığında sürekli olduğunu gösterelim:

$f(x)=\sqrt{x}=x^{1/2}$ fonksiyonu $g(x)=x$ polinomunun bir rasyonel kuvveti olup süreklidir.

$h(x)=x^2+2x+3$ bir polinom olup süreklidir.

$y=(f\circ h)(x)=\sqrt{x^2+2x+3}$ iki sürekli fonksiyonun bileşkesi olup süreklidir.

Örnek: $y = \left| \frac{x^2 \cos x}{x-1} \right|$ fonksiyonunun tanım kümesinde sürekli olduğunu gösterelim:

$\underbrace{x^2}_{\text{Polinom}} \underbrace{\cos x}_{\text{trigonometrik fonksiyon}}$ $\Rightarrow$ iki sürekli fonksiyonun çarpımı sürekli

$x-1 \Rightarrow$ Polinom olup sürekli

$\frac{x^2 \cos x}{x-1} \Rightarrow$ iki sürekli fonksiyonun oranı olup sürekli

$y = \left| \frac{x^2 \cos x}{x-1} \right| \Rightarrow$ Mutlak değer fonksiyonu ile $\frac{x^2 \cos x}{x-1}$ fonksiyonunun bileşkesi olup süreklidir.

Tanım: $\lim_{x \to x_0} f(x) = L$ olsun. f fonksiyonu x_0 noktasında tanımsız veya $f(x_0) \neq L$ ise x_0 noktasında fonksiyon süreksizdir. Bu süreksizliğe kaldırılabilir süreksizlik denir.

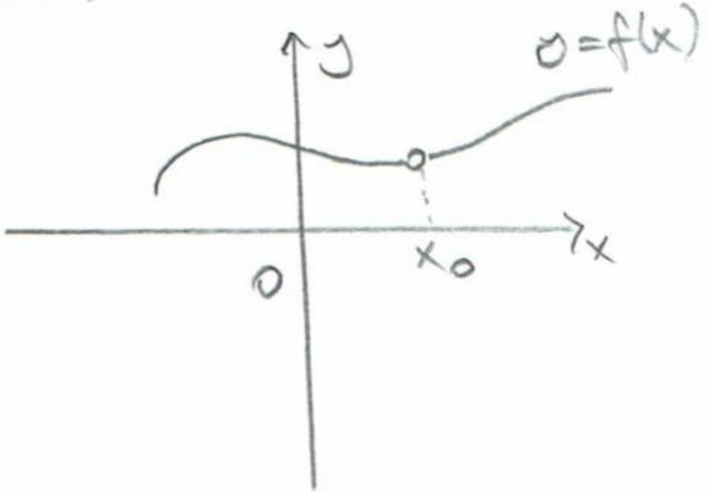

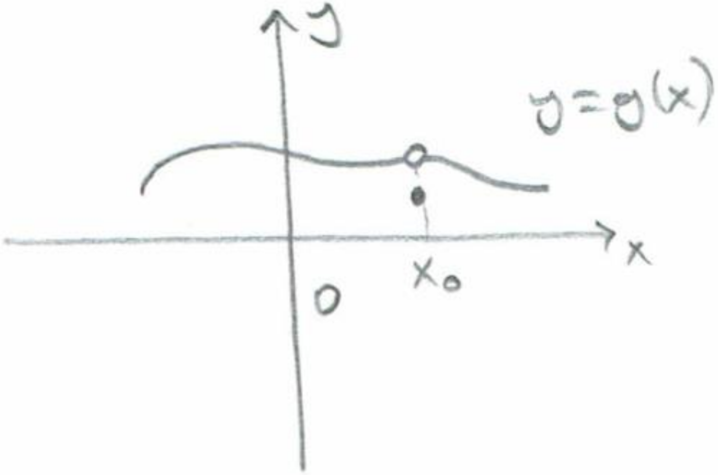

Yukarıda grafikleri verilen f ve g fonksiyonları x_0 noktasında kaldırılabilir süreksizdir.

$\lim_{x \to x_0^+} f(x) \neq \lim_{x \to x_0^-} f(x)$ ise fonksiyon x_0 noktasında kaldırılamaz süreksizdir.

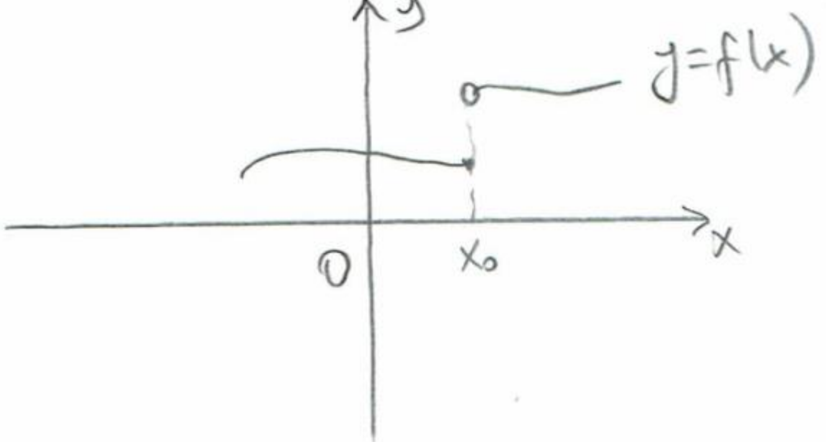

f fonksiyonu x_0 noktasında kaldırılamaz süreksizdir.

Örnek: $f(x) = \frac{\sin x}{x}$ fonksiyonu $x \neq 0$ olmak üzere her noktada süreklidir. Çünkü; $\lim\limits_{x \to x_0} f(x) = \frac{\sin x_0}{x_0} = f(x_0)$, $x_0 \neq 0$ dır. Diğer yandan $\lim\limits_{x \to 0} f(x) = 1$ olup fonksiyon 0. da tanımlı olmadığı için 0 noktası kaldırılabilir süreksizlik noktasıdır.

$$F(x) = \begin{cases} \frac{\sin x}{x} & , x \neq 0 \\ 1 & , x = 0 \end{cases}$$

fonksiyonu ise her noktada süreklidir. Bu fonksiyonun $f(x) = \frac{\sin x}{x}$ den tek farkı f in tanımlı olmadığı sıfır noktasında da tanımlı olmasıdır.

Örnek: $f(x)=\begin{cases} \dfrac{x^2-1}{x^4-1} & , x<2 \\ x^2+3x-2 & , x\geq 2 \end{cases}$ fonksiyonu veriliyor. Fonksiyon

$x=\mp 1$ de tanımsız olduğu için süreksizdir.

$$\lim_{x\to 1^+} f(x)=\lim_{x\to 1^+}\frac{x^2-1}{x^4-1}=\lim_{x\to 1^+}\frac{\cancel{x^2-1}}{\cancel{(x^2-1)}(x^2+1)}=\frac{1}{2}$$

$$\lim_{x\to 1^-} f(x)=\lim_{x\to 1^-}\frac{1}{x^2+1}=\frac{1}{2}$$

$\lim_{x\to 1} f(x)=\frac{1}{2}$ olup fonksiyon $x=1$ de kaldırılabilir süreksiz.

Benzer şekilde $\lim_{x\to -1} f(x)=\frac{1}{2}$ olup $x=-1$ de de fonksiyon kaldırılabilir süreksizdir.

$x=2$ de fonksiyon parçalandığı için bu noktada süreksiz olabilir.

$$\lim_{x\to 2^+} f(x)=\lim_{x\to 2^+}(x^2+3x-2)=8$$

$$\lim_{x\to 2^-} f(x) = \lim_{x\to 2^-} \frac{x-1}{x^4-1} = \frac{1}{5} \Rightarrow \lim_{x\to 2^+} f(x) \neq \lim_{x\to 2^-} f(x)$$

$\Rightarrow$ $x=2$ de kaldırılamaz süreksiz.

Ara değer teoremi: $[a,b]$ aralığı üzerinde tanımlı olan sürekli bir f fonksiyonu $f(a)$ ile $f(b)$ arasındaki her değeri alır. Diğer bir ifadeyle y_0, $f(a)$ ile $f(b)$ arasında bir sayı ise en az bir $c \in [a,b]$ için $f(c) = y_0$ olur.

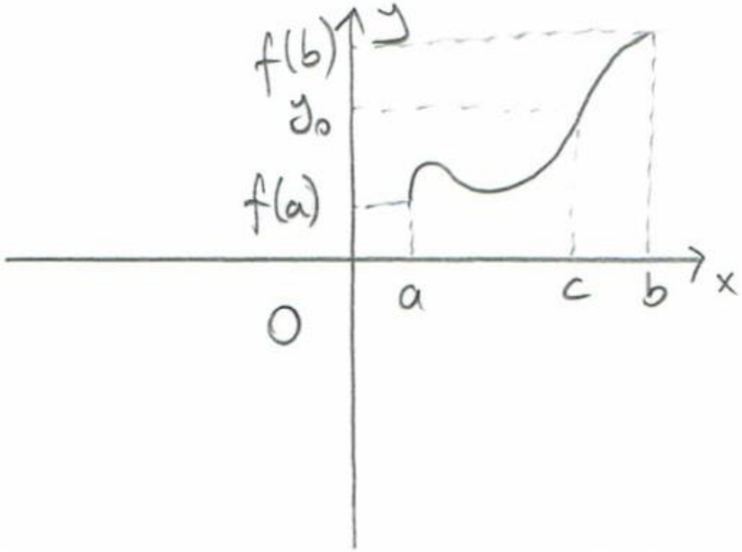

Geometrik olarak y eksenini $f(a)$ ile $f(b)$ arasında bir y_0 sayısında kesen yatay bir doğru $y=f(x)$ eğrisini en az bir noktada keser.

Uyarı: Aradeğer teoreminde f fonksiyonunun sürekli olması gerekir. Aksi halde teorem geçersiz olur.

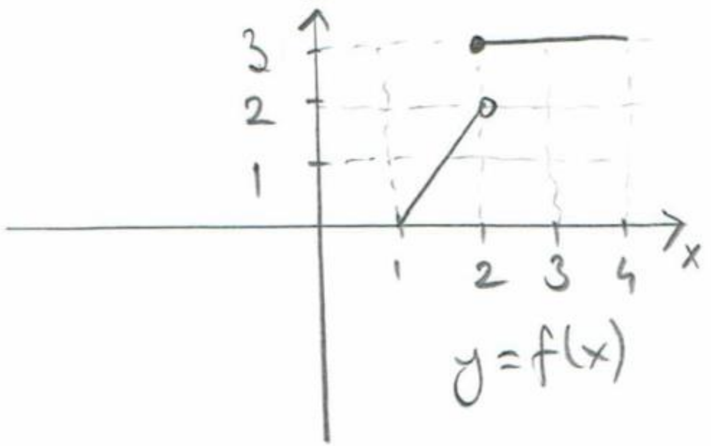

Yanda grafiği verilen f fonksiyonu süreksiz olduğu için $f(0)=1$ ile $f(4)=3$ arasındaki her değeri almaz.

Tanım: $f(x)=0$ denkleminin çözümüne f fonksiyonunun bir kökü veya sıfırı denir.

Aradeğer teoremine göre sürekli bir f fonksiyonunu işaret değiştirdiği her aralıkta en az bir köke sahiptir.

Örnek: $f(x) = x^3 - x - 1$ fonksiyonunun 1 ve 2 arasında bir kökünün olduğunu gösterelim:

f bir polinom olup $\mathbb{R}$ de sürekli, dolayısıyla $[1,2]$ üzerinde süreklidir. O halde ara değer teoremi uygulanabilir.

$$f(1) = 1^3 - 1 - 1 = -1 < 0, \quad f(2) = 2^3 - 2 - 1 = 8 - 3 = 5 > 0$$

$\Rightarrow$ Ara değer teoremine göre f fonksiyonu -1 ile 5 arasındaki her değeri alacağı için 0 değerini de alır. O halde $[1,2]$ aralığında f in en az bir kökü vardır.

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ UZAKTAN EĞİTİM MERKEZİ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümü Dijital Ders Platformu

Teşekkürler

Dr. Öğr. Üyesi Ergin BAYRAM

Temel Bilim Dersleri Matematik 101-103